Numărul 22 Martie 1964

Cuvântul

ÎN EXIL

Director:
GEORGE RACOVEANU

APPELL AN DIE JUGEND

von George RACOVEANU

In letzter Zeit war die Jugend mehrmals Objekt der Aufmerksamkeit großer Männer des geistlichen und politischen Lebens. Papst Paul VI. richtete einen glühenden Aufruf an die Jugendlichen, die ihrem Leben einen heroischen und reinen, großmütigen und verantwortungsvollen Sinn verleihen wollen, sich der priesterlichen Berufung zu widmen. Der Kanzler der Bundesrepublik Deutschland warnte in einer Rede vor den Studenten der Universität Tübingen davor, dem Irrtum zu erliegen, Wissenschaft und Politik zu trennen, da sie untrennbar seien.

Der Ruf des Papstes hat speziellen Charakter: er richtet sich an einen kleineren Kreis. Priestertum ist Berufung. Wer nicht uneingeschränkt an Christus den Auferstandenen — und nicht nur an Christus den Gekreuzigten — glaubt, hat hier nichts zu suchen. Der ungläubige Priester ist ein Unheil für die christliche Gesellschaft. Neben dem Glauben wird von dem Priester auch noch die Fähigkeit zum Verzicht auf all die Dinge, die dem gläubigen Laien erlaubt sind, verlangt. Ein allzu großer Andrang zu diesem Beruf ist somit nicht zu erwarten.

Die Erklärung des deutschen Bundeskanzlers in Tübingen ist zutreffend. Wir erleben Zeiten, in denen alles politisch verwertet wird: Physik, Chemie, Ökonomie „und leider auch Theologie".

Die Jugend von heute aber will mit der Politik nichts zu tun haben. Und was unter unseren Augen vorgeht, sind keine Geschehnisse, die geeignet wären, die Jugendlichen für eine politische Tätigkeit, für den Beruf eines Soldaten, oder für eine glühende Vaterlandsliebe zu gewinnen.

Über die Jugend von heute wird vieles gesagt. Gutes und Böses. Eher Böses als Gutes. Nicht von der Jugend, welche der Kriminalpolizei, der Staatsanwaltschaft und den Geschworenen zu schaffen macht, soll hier die Rede sein, sondern von der, welche sich um einen ehrlichen Beruf, um eine richtige Einstellung zum Leben bemüht. Dieser Jugend wird der Mangel an einem Ideal vorgeworfen. Man klagt sie an, daß sie der Ruf des Vaterlandes kalt lasse und, daß Christus für sie nicht die Wahrheit, der Weg und das Leben sei...

Nehmen wir an, daß diese Vorwürfe berechtigt sind. Die Frage ist: kann die Schuld allein der Jugend zugeschoben werden? Heute wo der Begriff Vaterland sich zu Europa und zur ganzen freien Welt ausgeweitet hat; heute, wo nur die Besiegten zu Kriegsverbrechern gestempelt werden; heute, wo Soldaten verurteilt werden, weil sie der militärischen Disziplin gehorcht haben, — wäre es ungerecht, den Jungen vorzuwerfen, daß sie zu wenig auf den Ruf des Vaterlandes hören.

Was den Mangel an christlichem Glauben anbelangt, wäre es falsch, die Jugend zu beschuldigen: was haben in dieser Hinsicht die Eltern und die Lehrer getan? Wie steht es um die Tiefe ihres christlichen Glaubens?

Lassen wir also das Christentum und das Vaterland als von der Jugend umstrittene Werte beiseite und suchen wir, ob außer diesen noch andere existieren, welche auch die enttäuschte und vorsichtig gewordene Jugend von heute wirklich zu entflammen vermöchten.

Der vorbildliche Jugendliche wertet heute im höchsten Grade die Freiheit und er erlaubt nicht, daß seine Würde angetastet wird.

Damit sind wir beim Essenziellen angelangt: Die Freiheit und die menschliche Würde wären erhabene

Fortsetzung auf Seite 3

PAPINI VĂZUT DE UN ROMÂN

de MIRCEA ELIADE

I

După ce a tradus, în româneşte şi în limba spaniolă, multe sute de pagini de Giovanni Papini, Vintilă Horia a publicat de curând, în franţuzeşte, o carte despre marele scriitor italian. E intitulată: *Giovanni Papini* şi a apărut în colecţia "Conversions célèbres" (Wesmael-Charlier, Paris 1963, 160 pagini). Este, dacă nu mă înşel, prima carte despre Papini scrisă în franţuzeşte şi tipărită în Franţa. Faptul e cu atât mai semnificativ cu cât omagiul acesta este adus de un scriitor român. Încă o dovadă de solidaritatea care există între elitele culturale din ţările latine. Deaceia aştept cu teamă şi nerăbdare ecoul cărţii lui Vintilă Horia. Mă întreb dacă apariţia ei ar putea modifica "situaţia literară" a lui Papini în Franţa.

Cât ar părea de paradoxal, acest scriitor italian care a iubit ca puţini alţii cultura franceză, care a tradus pe Gide şi a vorbit despre Claudel când aceşti viitori mari autori erau încă ignoraţi, atât de critici cât şi de marele public, care a fundat şi condus chiar o revistă în limba franceză *(La vraie Italie)* – acest mare scriitor italian şi catolic este oarecum ignorat în Franţa. Deşi i s'au tradus vreo cinsprezece cărţi, numai *Histoire du Christ* a avut un răsunător şi continuu succes de presă şi de librărie. Traducerea lui *Un uomo finito* a trecut neobservată, deşi e vorba de una din cele mai importante autobiografii spirituale ale secolului. Nuvelele şi schiţele fantastice din tinereţe au fost doar în parte traduse *(Le démon m'a dit*, Payot 1924) şi au dispărut de mult din librării. Iar prozele lui critice şi polemice, celebrele lui cărţi *Stroncature, Maschilità, Ventiquatro cervelli*, n'au fost niciodată traduse.

Situaţia aceasta în doi peri (tradus, dar neluat în seamă) pare cu atât mai curioasă cu cât Papini, care nu-şi recunoştea nicio afinitate cu cultura germană, care a scris dealtfel câteva "stroncature" nedrepte, sălbatece şi neloiale împotriva lui Goethe, Hegel şi Nietzsche, a avut dela început succes în Germania; succes şi de public şi de critică. Cercetaţi biblioteca unui intelectual german sau de cultură germană (Elveţia, Austria, Scandinavia) care se apropie astăzi de 60 sau 70 de ani. Veţi găsi cel puţin cinci, şase cărţi de Papini traduse în nemţeşte. Şi nu numai *Storia di Cristo*, ci şi povestirile fantastice, polemicile, criticile filozofice şi literare.

Evident, una din explicaţiile plauzibile ale semi-absenţei lui Papini din cultura franceză ar fi faptul că timp de aproape douăzeci de ani acest scriitor a trăit şi a publicat în Italia lui Mussolini. Iar după 1945, librăria franceză a fost invadată de noua generaţie de scriitori italieni, cei mai mulţi pretinzând a fi fost, din capul locului şi pe de-antregul, "anti-fascişti". (Chiar când era vorba de "fascişti" şi aventurieri notorii ca Malaparte).

Totuşi, cazul lui Papini ar fi trebuit să dea de gândit, pentrucă era vorba de un mare scriitor *catolic*. De fapt, singurul mare scriitor catolic pe are l-a dat Italia dela Manzoni încoace. Dar, din nefericire, catolicismul lui Papini nu era tocmai potrivit pentru gustul catolicilor francezi. Modèlele lui erau Joseph de Maistre şi Léon Bloy – în timp ce "renaşterea catolică" franceză de pe la 1920 s'a făcut sub semnul thomismului; iar a doua "renaştere", cea după 1940, pe deoparte punea în lumină elementul social şi politic al creştinismului; iar pe de altă parte promova reîntoarcerea la izvoarele patristice (bunăoară, J. Danièlou şi colecţia "Les Sources chrétiennes") şi revaloriza simbolismul religios şi experienţa mistică (de pildă, "Etudes Carmélitaines").

Concepţiile lui Papini erau oarecum în contratimp cu "renaşterile" catolice din Franţa. Când, călăuzită de Jacques Maritain, inteligheţia franceză se întorcea la Sfântul Thoma, Papini scria ca Joseph de Maistre şi mai ales ca Léon Bloy. Evident, atunci, prin 1920–25, încă nu uitase că era autorul celor mai feroce proze polemice pe care le-a cunoscut literatura italiană. Acel intolerant, exasperant şi pe alocurea penibil *Dizinario del Omo Selvatico* prelungea diatribele şi teribilismele din *La Voce* şi *Lacerba*. După evangelicul intermezzo al *Povestei lui Christos*, Papini se întorsese la frenezia şi vitriolul pamfletelor din tinereţe. Cu deosebirea că, în loc să atace în numele pragmatismului, al magiei, al futurismului sau al nihilismului – ataca şi masacra acum în numele Bisericii romano-catolice. Ataca şi dobora tot ce-i ieşea în cale: oameni, ştiinţe, cultùri, religii, instituţii. Foarte tânăr, învăţase dela Nietzsche să "filozofeze cu ciocanul". Acum, în furia lui de neofit i se părea că poate convinge şi converti cu dinamită. Au fost ani (1921–23) când, dacă ar fi putut, ar fi făcut să sară în aer toate saloanele, muzeele, Universităţile şi Academiile în care n'ar fi găsit un crucifix la poartă şi *Micul Breviar* în fiecare buzunar.

Din fericire, epoca aceasta de invectivă şi masacru în numele lui Isus (de fapt, în numele a ceeace credea el că *ar fi trebuit să fie* Biserica romano-catolică), n'a durat mult. Curând Papini a descoperit "clasicismul" catolicismului, a vorbit şi a scris despre Roma creştină, iar mai târziu, (când pregătea *Storia della Litteratura italiana)* despre Gioachino da Fiore şi despre iminenţa celei de a treia epoci, când Istoria Lumii va fi dominată de a treia persoană a Trinităţii, de Sfântul Duh.

În timpul războiului, aşa cum ne putem da

continuarea în pag. 3

O FĂPTURĂ ALEASĂ

de MIRCEA POPESCU

S'a dus dintre noi, pe tăcute, tiptil-tiptil, aşa cum i-a fost viaţa întreagă, domnişoara *Alexandrina Mititelu*, de un sfert de veac profesoară de limba şi literatura română la Facultatea de Litere a Universităţii unde a studiat Stolnicul Cantacuzino. Era greu bolnavă de vreun an de zile. Şi la suferinţa fizică i se adăogise o şi mai insuportabilă suferinţă morală: aştepta cu o nelinişte crescândă sosirea din ţară a unei fiinţe dragi, care i-ar fi îndulcit, măcar spre sfârşitul unei existenţe de sacrificii, muncă intensă şi devotament pentru cultura românească, chinuitoarea singurătate. Autorităţile dela Bucureşti, care pretind totuşi că s'a schimbat ceva în bine faţă de vremile crunte ale călăului georgian, n'au făcut gestul uman, deşi agentul lor în Occident se declarase dispus la cunoscutul târg: un *om*, atâţia dolari.

E greu să scrii despre o persoană, a cărei calitate fundamentală era discreţia. Alexandrina Mititelu a trecut printre noi ca o umbră, fără să se ciocnească niciodată cu nimeni. Nu cred că a avut cândva vreun duşman. Dar nici mulţi prieteni, din cauza unei atitudini rezervate, până la exces, modeste, umile. Câţi dintre noi n'au recurs, în aceşti ani din urmă, la serviabilitatea ei pentru vreo carte, vreo indicaţie bibliografică, vreun sfat? Nu a ştiut ce poate fi refuzul. Şi, spre deosebire de atâţia, nu cerea nimic în schimb. O singură dată, sărmana m'a rugat într'o scrisoare să-i trimit cărţile restituite direct la Universitate, ca să nu trebuiască să le ducă personal. Se simţea obosită. Pe lângă cursurile de română la Facultatea din Padova, pe care le-a ţinut cu o regularitate exemplară, şi a licenţiat peste o sută de tineri italieni în Limba şi literatura română – careva dintre aceştia a ajuns la rândul său profesor universitar –, lucra de sârg, cu seriozitate şi multă constanţă. Pe informaţiile şi referinţele ei poţi conta fără teamă: lucru mult mai rar decât ne închipuim deobiceiu. Fiindcă nu umbla cu aproximaţii şi generalizări uşoare, cum e datina.

Studiile sale cele mai preţioase se referă la relaţiile dintre Italia şi România, pe tărâm cultural în deosebi: dela vechea, dar fundamentala lucrare asupra ecourilor leopardiene în poezia şi cultura noastră până la foarte recenta cercetare, încă sub tipar, asupra legăturilor dintre Veneţia şi poporul român. În ultimii ani s'a ocupat de începuturile teatrului la noi, a publicat o "Gramatică românească" în limba italiană, de mare folos, din care trebuia să apară încurând a doua ediţie, o bibliografie a studilor italo-române în revista "Destin" dela Madrid, şi o antologie a teatrului românesc in limba italiană, într'o colecţie de mare prestigiu: "*Thesaurus Litterarum*". Era bucuroasă că strădania sa a fost încununată de succes tocmai când şi reperiştii lansau în Italia o altă antologie a literaturii noastre dramatice, alcătuită cu criterii politice şi falsificări evidente. Alegerea pieselor e semnificativă: pe lângă "Scrisoarea pierdută", figurează în antologia domnişoarei Mititelu "Omul cu mârţoaga" de Ciprian (dar intenţia autoarei era să traducă mult mai semnificativa "Capul de răţoi") şi "Cruciada copiilor" a lui Blaga. Măsura gustului ales al profesoarei dela Padova poate fi dată şi de precizarea că dânsa l-a făcut cunoscut în Italia, cu studii şi un volum de traduceri, pe Ion Pillat. Iar nu de mult a scris într'o revistă de exil, cu caldură şi înţelegere, despre scriitorul-arhitect G. M. Cantacuzino.

Alexandrina Mititelu s'a stins departe de a doua ei casă, la Santa Margherita Ligure, unde se dusese să se odihnească. A trecut *dincolo* pe nesimţite, ca într'o piroteală. Adusă la Padova, Universitatea i-a organizat o înmormântare solemnă, după tradiţiile şi ritul goliardic local.

continuarea în pag. 4

Nu e nimeni aşa de pedepsit de Dumnezeu ca să despreţuiască cunoştinţa. Dar care cunoştinţă? Pe cea dată de "regulele elementare ale logicei?" E prea puţin în genere; iar aci nu e nimic. Credo quia absurdum, asta a spus-o Tertullian. De ce nu se citează însă cu aceeaşi asiduitate Anselm din Canterbury? Căci al său credo ut intelligam este împlinirea istorică şi logică a celui dintâiu. E mai puţin cunoscut? Mă îndoiesc. E mai puţin comod pentru o argumentare ad-hoc? Se poate, dar nu ar fi un motiv. Motivul este altul: când ai pornit pe drumul raţiunii, ţi-e frică să mergi până la capăt, căci nu ştii unde poţi să ajungi. Vrem să cunoaştem; dar nu după "regulele elementare ale logicei" — ci după îndurarea lui Dumnezeu, aşa cum stă scris: Videmus nunc per speculum in aenigmate; tunc autem facie ad faciem. Nunc cognosco ex parte; tunc autem cognoscam sicut et cognitus sum. (1. Cor. XIII. 12).
Iar pentru aceasta, mărturisim hotărât: credo quia absurdum!

1926

NAE IONESCU

NOTE DINTR'O CĂLĂTORIE ÎN SPANIA

de Vintilă HORIA

Madrid. – Nicăieri ca aici cerul nu e mai *solid*, mai aproape de cristal ca de-asupra acestor case care capătă, după ani, strălucirea galben-roșiatecă a pământului Castiliei, supus și el bombardamentului aceleeași lumini intense și clare, dușmană a umbrelor. Podișul Castiliei își oferă capitala săgeților soarelui, ca pe o victimă aleasă expusă pe cea mai înaltă terasă a unui templu. Astrul acceptă zilnic ofranda, destrămând cu un gest nervos cețurile dimineții, ca și cum s'ar grăbi să nu întârzie la întâlnirea cu un cadran solar preferat, singurul valabil pe toată întinderea pământului.

Dacă te urci la ultimul etaj al clădirii numită „Edificio de España", îți dai seama de puterea mistuitoare a astrului, care arde totul la același foc, cuprinzând într'o singară tonalitate de un gălbui palpitant casele și colinele, acoprișurile și câmpia. Marginile orașului par a se topi în palida tânjeală a spațiului înconjurător, iar acoperișurile de olane ale clădirilor mai vechi se confundă și ele cu conturul și coloarea brazdelor de pământ uscate și dure, lucind de coptură. La anumite ore din seară, când soarele își pleacă sulițele, întregul peisaj, urban și rural, pare o argilă coaptă la același cuptor, sticlind aceleași ape de șterse blânzimi plastice, vag legate de soarta oamenilor.

Și totuși puține locuri sunt mai intens umane ca Madridul și Castilia. Cu toată lumina și cu toată frenezia de a trăi care stăpânește orașul la orice oră, dându-i astfel adevărata lui măsură meridională, omul din Madrid, ca și cel din Castilia în general, e cel mai discret dintre muritori, poate cel mai decent, lucru care a făcut să se nască legenda despre nobleța lui fără pereche. În manifestarea sentimentelor celor mai profunde, în dragoste, în durere, în caritate, în prietenie, Castilianul nu depășește niciodată o anumită măsură. Moartea însăși nu pare a-l sgudui. Totul i se întâmplă în interior, atingând coarde invizibile, pe care nicio privire nu e demnă să le contemple. Această discreție în fața oricărui fel de intensitate, umple de scene celebre istoria țării, dela Doña Urraca și asediul Zamorei, până la asediul Alcazarului din Toledo, exemplu de supremă indiferență spaniolă în fața morții și de cel mai pur eroism occidental. Dansurile castiliane mimează această armonie interioară, care exprimă probabil acordul perfect care s'a stabilit de-a-lungul secolelor între omul spaniol și creștinism.

Îmi dau seama, gândindu-mă la cei opt ani petrecuți în acest oraș, că în această tensiune spirituală care face să se încordeze sufletele ca niște arcuri în același timp elocvente și mute, mi-am ascuțit conștiința de creștin. Că la Madrid am realizat acea mutație care a întregit semnul Săgetătorului, pe care-l locuesc, era să spun de când m'am născut. Poetul care eram a devenit romancier, fără să fi pierdut nimic din inocența lui imaginară în această lumină castiliană care a isbutit întotdeauna să transforme rimele și versurile în ofensive epice. Aici și astfel poți deveni *imperialist*, fără voe și fără știre, în timp ce invitația la sabie din mesajul Evangheliei capătă o semnificație de coborîre în propria carne și de urcare către tărâmul celorlalți – vreau să spun: către foarte-înaltul care se ascunde în noi toți și pe care am vrea să-l liberăm de întunecimi printr'un poem tot atât de scânteietor, tot atât de eficace, ca tăișul unei spade. Căci Castilia a fost pentru mine, într'un singur suiș către cunoaștere, Cervantes și Sfântul Ioan al Crucii, El Greco și Sfânta Teresa, aventură a omului pământean și a omului înaripat; dorință și renunțare, întregindu-se, amestecându-se în acest cuptor aerian scobit în pântecul luminii. Cineva a spus despre Spaniol că este un "cavaler creștin". Această definiție e valabilă pentru trecut, dar și pentru ziua de azi. Flamura cavalerului creștin flutură în privirea acestor oameni care au știut să împreuneze noțiunea de Spaniol cu cea de creștin, pentru a nu le mai despărți niciodată.

Mă gândesc la felul meu de a fi creștin. Imperfect, evident, pasionat de propria mea evoluție către perfectibilitate, confundând literatura pe care o fac cu viața pe care o trăiesc, transformând propriile mele opere literare în etape către o mai leală cunoaștere. Și îmi amintesc de bisericile de acasă, de mânăstirile din Oltenia și din Bucovina, de schitul Rogoz din Râmnicul Sărat, prinse ca niște miraculoase bijuterii în aurul verde și mișcător al pădurii. Acolo mi-am început pelerinajul creștinesc. "Iubiți-vă unii pe alții" părea atunci o frază românească înfiptă dintru începuturi în textul sacru. Creștinismul intelectual, experiența arzătoare a dragostei prin spirit, mi-a fost dată mai târziu, prin mijlocirea Franței. Chateaubriand, Baudelaire, Bernanos, Claudel, au fost pentru mine un fel de superuniversități. Sfântul Francisc din Assisi și Dante m'au ajutat să unesc apoi esența simplicității, dobândită în România, cu misterioasa putere a Verbului născător și cunoscător. Exilul a dărâmat totul în mine, apoi a reconstruit totul pe aceleași temelii, ca un sat distrus care se reface pe propria lui vechime tradițională, modificată de experiența dezastrului. Omul *sofianic*, calmul receptacol care fusesem, a devenit dintr'odată *gotic*, agresiv și militant (cer iertare că folosesc acest nobil cuvânt, spurcat de întrebuințarea pe care i-a dat-o *stânga*), universal, și pe această nouă dimensiune s'a întâlnit cu Spania, descoperind acolo o ordine cavalerească știind să aleagă între etic și estetic, preferând pe cel dintâi.

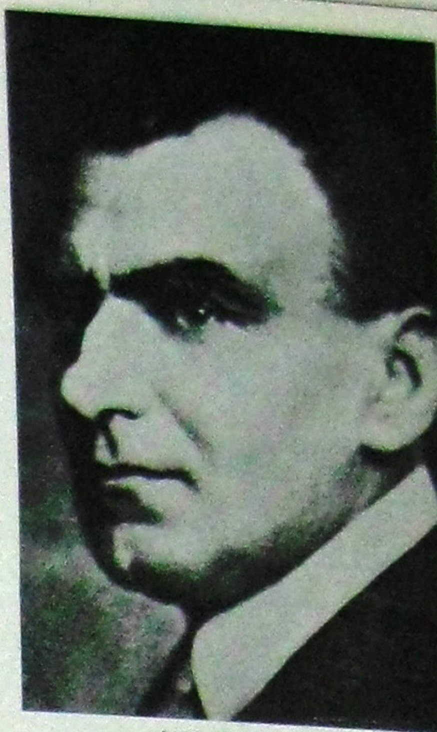
Vagabondez agale pe aceste străzi însorite, pe care îmi plimbam copiii, înca mici acum câțiva ani, pe care mă simțeam oarecum acasă și pe care nu mă pot concepe altfel decât învăluit într'un fel de lumină originară. Cerul de iarnă pare de criță,iar soarele parcă scârțâie trecând peste el, ca o cupă trasă pe o masă de sticlă. Orașul se americanizează încetul cu încetul. Nu însă și oamenii. Pentru moment cel puțin, Spaniolul folosește americanismul ca pe o formă exterioară care nu se întâlnește nicăieri cu interioritatea castiliană. Mici burgheze merg să-și ia cafeaua cu lapte la zincul strălucitor al "cafeteriilor", însă asta nu înseamnă deloc un salt înainte, în sensul chinezesc al cuvântului. Oamenii de aici se află, încă, mult mai aproape de Lope de Vega și de Cervantes, decât de eroii lui Hemingway sau ai lui Kérouac. Ei merg la cinematograf așa cum se mergea la circ odinioară. Între spectator și clown, nicio apropiere posibilă. Separarea e perfectă, iar cinematograful n'a isbutit să o spargă, în timp ce oriunde aiurea omul depe stradă se lasă să devină personagiu filmic, adăugându-se spectacolului, fără nicio rezistență. Când iese de acolo e tentat să continue în neverosimil. I-ar plăcea să se îmbete, să se încaiere, să ucidă, ucide adesea, crezându-se invulnerabil ca un erou de *western* și tot atât de degajat de răspunderi. Actuala decădere a occidentalului vine din această confuzie, caracteristică secolului XX și unei umanități din ce în ce mai lipsită de personalitate. Spaniolul, în schimb, nu confundă cele două planuri. Cinematograful îl amuză, însă nicio fată din Madrid nu s'ar lua drept Brigitte Bardot. S'ar simți chiar frustrată, cum se spune, căzută din propria ei condiție la care n'ar renunța pentru nimic în lume.

Această forță se sprijină, fără îndoială, pe ceea ce López Ibor numea într'un eseu devenit celebru, apărut în 1951, „complexul de inferioritate al Spaniolului". Acest complex există și se bazează pe un fapt cert: Spaniolii nu au creat nimic, sau prea puțin, în domeniul științei. Într'un fel de elan de dispreț pentru o lume beată de materie și de creație la nivelul cel mai jos, Unamuno exclamase într'o zi: "Que inventen ellos!" Să inventeze ei, adică ceilalți occidentali, motoare și mașinării. Domeniul Spaniolului fiind cel al spiritului.

Totuși așezat în mijlocul unei lumi în care știința a sfârșit prin a năpădi totul, Spaniolul a văzut cum îi crește un complex de inferioritate. Ceea ce nu reprezintă decât un fenomen trecător, deoarece omenirea, după experiența materialistă din ultimele două secole, e pe punctul de a se plasa din nou în orbita spiritului, unde, după López Ibor, nu va face decât să ajungă din urmă pe Spanioli.

Punctul acesta de vedere e destul de optimist, având în vedere că Occidentul – și odată cu el tot restul lumii – se despiritualizează văzând cu ochii, și această tendință exoterică își face drum până în fundul Bisericilor, care acceptă să ducă lupta contra adversarilor lor pe un teren exterior, acela al socialului de pildă și al competenței democratice a numărului. Ceea ce constitue un fel evident de a câștiga teren, punând în același timp în primejdie nucleul ocult sau esoteric, în care se ascunde puterea oricărei religii. Însă aceasta face parte din ordinea lucrurilor, căci stă scris că trebue să ajungi până la fund și să iei cunoștință de oroarea căderii, ca să poți, după aceea, să revii la suprafață. Omul faustic, sau occidental, posedă în momentul de față o forță pe care o poate utiliza în numele binelui sau al răului definitiv al umanității întregi. *Răul* este vizibil și plutește deasupra capetelor noastre, ca sabia lui Damocles. *Binele* este îndoelnic, slabă contrapondere spirituală a unei amenințări corporale. Totul a ajuns să se întâmple pe un plan inferior, cucerire exclusivă a unei științe prinsă în jocul materiei exterioare. Spaniolul, prin credința lui, se află încă la adăpost. Pentru cât timp? Trebue oare să-l privim ca pe un ultim cavaler al credinței, ca pe un ultim refugiu al spiritului? Sau poate că simbolizează de pe acum, prin însăși *ultimitatea* lui, prima treaptă către salvare? În această perspectivă, conceptul de *Spaniol* devine el însuși o categorie simbolică, ale cărei urme împrăștiate le putem găsi pretutindeni în lume, în centrele însăși ale opresiunii materiale, în fundul unei închisori din România, într'o cancelarie din Kremlin, la Hollywood sau în Pentagon, la Paris sau la Londra, acolo unde nimeni nu-i poate bănui existența, ca un creștin pe timpul lui Neron, pregătind viitorul. Această categorie *spaniola* îmi amintește de acel doi la sută de care vorbește Ernst Jünger în "Tratatul răsvrătitului", minoritatea invizibilă care face să putrezească revoluțiile și imperiile, salvând sâmburele luminii în mijlocul întunecimii.

Aceasta speranță există, fără nicio îndoială, însă prezența ei printre noi constitue ceea ce se chiamă o situație limită, ca și Spania. Vorba e să fim demni de a o merita. (Continuă)

† 15 Martie 1940

MESELE

Setea de putere duce la aroganță. Atunci intervine poetul, artistul, pentru a arăta limitele omului . . .

John F. KENNEDY

E o mare lipsă de mese. De necrezut! Veacul e plin de rachete, creerul, doldora de electroni, luna își așteaptă mirele într'un misil. Dar unde sunt mesele? Tâmplarii?

Nu e vorba de cine știe ce masă împărătească, în palisandru ori nuc bătrânesc; ci de masa de toate zilele a slujbașului.

Și nu a oricărui slujbaș, cu toate că la slujbă-de atâta democrație-se văd tot soiul de oameni și, mai ales de mese.

Așa, de pildă, masa nouă nouță, mulțumită de sine și comunicativă. Are un lemn ciudat; nici nuc, nici stejar, ceea ce o face mlădioasă, dar nu ca plopul, adică fără grație. E o masă ca toate mesele, dar, totuși, privilegiată. Dece? E lipsită de pasiune. E asta un privilegiu? Firește, când e vorba de mese. Fiindcă, spre deosebire de oameni, o masă nepătimașe, e o masă confortabilă, socialibă, conformistă.

Nu ca masa de alături. Asta e șireată tare și neșteră în tragere de sfori. Lemnul ei e fără vârstă, genealogie, obârșie. E de pretutindeni și de totdeauna. Are multe sertare, toate sub cheie, și o bolnăvicioasă ură pentru orice masă care îi stă în cale. Mai ales pentru masa asta noduroasă, neaoșă, cu ifose de boeroaică. O să vadă ea. Când i-o veni bine, are s'o înghesuie într'un colț până i-or pârâi mădularele. Să-i treacă pofta de neaoșie și boerie . . .

În schimb, vecina ei, e tare drăguță. Dolofană, sclivisită, împopoțonată, cu calendar moțat, cu sugătoarea neatinsă, împrăștie un iz plăcut de alifie și ghiudem. N'o să vezi pe ea vreo carte, cel mult un prospect turistic, cu priveliști atât de nostime. Nu ca masa de lângă ea, tobă de carte și încrezută. Parcă o face din'adins. Tot cărți sucite, una mai neînțeleasă ca alta. Măcar de i-ar folosi la ceva. Dar, degeaba . . . asta nu știe să-și facă loc printre celelalte mese, mai ales, cu coatele. De aia a rămas de căruță. Ea, și masa asta, mare cât o zi de post, ursuză ca un arhivar înnecat în praf și stenahorie. Știe tot felul de bazaconii: nume, date, întâmplări, fapte. Se uită cu un ochi de stei împrejur și nu știe dece o bănuește de o secretă simpatie pentru masa aia boșoroagă, slută, scârțâind die încheieturi. A cui o fi? A *poetului*. Cum? Poetul are o masă? Mare drăcie! Orice om cu cap știe că poetul e un coate goale bolborosind vorbe fără șir. Ce nevoe are de o masă?

Iată că are. Ba chiar și de o mașină de scris. E drept că nu e a lui și că nu scrie versuri pe ea. Atunci, cum? Uite așa . . . S'a săturat să privească lumea prin ochian și s'a făcut dactilografă. Vai de capul ei! Nepricepută, cu degete de plumb și altiță de greșeli, e spaima pacostei de mașini. Și a dactilografei de meserie, durdulii, cu degete bondoace și atâtea "bătăi" pe minut. Auzi îndrăsneală! Un pârlit de poet să scrie pe un Remington! O piesă atât de fină! Are să-l dea gata . . .

Poetul, sperios ca toți poeții își cunoaște neîndemânarea. Ce n'ar da să intre în voia Lexiconului 80! Să-l simtă aproape, una cu el, nu așa, cu clapele sburlite ca un ariciu. Să nu mai tremure de fiecare dată când îl ia în brațe, că o să-l scape. E drept, că atârnă greu și el e cam firav din fire. Noroc, că din când în când, mai găsește o masă. Ca asta, goală, spălăcită, cu aripile blege. De ce și-o fi pus numele pe ea, într'un colț, cu creionul? Că doară, nu e pupitrul lui de la Facultate. Acolo, da, își scria numele, ca îndrăgostiții-adânc-în scoarța copacului.

Își aduce bine aminte. Era în Seminarul de Latină. Un vânt de primăvară intra prin fereastra întredeschisă. Maestrul scanda cu vocea lui melodioasă, gravă:

Exegi monumentum aere perrenius
Quod non imber edax, non Aquilo impotens
Possit diruere aut innumerabilis
Annorum series et fuga temporum . . .

Ceea ce îl turbură pe poet acum, e ignoranța lui despre această masă. De unde vine? Cine a lucrat-o? Când? Imediat după război? Acum, în anii twist-ului, ai rock and roll-ului? Ce tâmplar a meșteșugit-o? Un neamț? Un ausländer? Un "displaced persons"? Care îi vor fi fost gândurile amintirile?

Poate, tâmplarul a pus ceva din nebunia lui și a vremurilor îmbătate de sânge? Ori, poate, nu e decât un neamț, cumsecade, mândru de buna lui stare de acum. Dar, dacă masa *lui* a fost dată la strung printre cioburi și dărâmături, în vreme ce sirepi sălbateci călcau sub copită chipul istovit al morților?

Poetul începe să vadă în petele de cerneală tot atâtea răni, în picioarele slăbănoage (unul e mai scurt și-i lipsește o rotiță), părți smulse unei Europe sfârtecate.

Și nu știe de ce, începe să o simtă aproape, așa scorojită, cu fibrele numai ațe. Poate, un copil a sgâriat-o cu unghia, încercând să-i deslușească numele . . . Poate, mâine, o vor arunca pe foc și numele lui va mai pâlpâi sub cenușe . . .

non omnis moriar multaque pars mei vitabit
Labitinam . . .

Poetul ridică cu grijă, mașina de scris, o pune pe masă, își apropie scaunul.

În odaie, clapele aleargă una după alta, ca niște gânduri . . .

Antoaneta BODISCO

PORT ÎN MINE

Port în mine
sufletul mort
sub stelar cort . . .

Sângele abia
mai curge prin vine . . .

Năpădit de suspine
și – oceane durerile
având catarg disperările . . .

Port în mine
patria crucificată
patria îndoliată
port în mine . . .

AL. SILISTREANU

LA RĂSCRUCEA A DOUĂ LUMI

de AUREL C. POPOVICI

Le coeur a ses raisons que la raison ne connaît pas.

Blaise Pascal

Nu e mare artă să dai sufletelor drumul. Artă însemnează să le legi artistic.

Fr. Rückert

Sunt multe țări în care cuvântul "națiune" a ajuns de mult a fi ridicol; în care oamenii serioși nici nu-l mai pronunță. Se poate ceva mai anormal? Dar cine l-a făcut de râs? În prima linie și aproape exclusiv *democrația radicală*. L-a făcut de ocară pentrucă i-a falsificat înțelesul; pentrucă l-a exploatat spre a acoperi și justifica vulgare pretenții individuale-materialiste, concepții politice-fantastice – cu idealul suprem al unui popor; a coborît astfel aspirațiuni, cu adevărat sfinte, într'un politicianism corupt și corupător.

Dar naționalismul este, în fond, identic cu orice politică cu adevărat patriotică și înțeleaptă. De aceea se întâmplă că bărbați de Stat, care combat nu numai democrația ci uneori chiar naționalismul (de fapt numai declamațiile naționaliste –), fac o politică realmente mult mai naționalistă decât toți advesarii lor gălăgioși și nuli, decât mulți naționaliști de iarmaroace, care sunt adesea nenorocirea unei țări, a unui neam.

Naționalismul, *în Statele etnicește omogene*, este în luptă cu democrația radicală, pentrucă naționalismul adevărat nu sacrifică, cum ar vrea democrația, *partea ideală a politicei* de dragul unor interese materiale trecătoare. Naționalismul cere respectarea individualității specifice, a personalității morale, a caracterului țărei, și deci implicit a poporului, așa cum ni le-au transmis veacurile. El, spre acest sfârșit, cere conservare, și o ordonată libertate de desvoltare pentru popor. Zic *libertate*, nu însă licență, nu anarhie. Căci e vorba de o libertate în Stat, iar nu de o libertate în deșărturi, cu care individul "suveran" s'ar fi "născând", sau pe care și-ar fi luând-o dumnealui dintr'o grădină fără de stăpân, dintr'o căpățână de varză, bunăoară, a cutărui demagog, din văzduh. Politica națională sau patriotică se ferește de teorii abstracte, de doctrine generale și simetrice. Ea nu se orientează după "*evoluțiile*" democratismului în "omenire", ci după trebuințele *reale* ale poporului *respectiv, întru cât ele nu-i compromit viitorul*. Ea nu aplică remedii universale, când "liberalism", când "democratism", când "colectivism", ci *mijloace practice*, reclamate de situația poporului, nu de rigorile deducțiilor fantastice. Ea aplică, în anumite țări și împrejurări, libertăți anumite, în anumită măsură, libertăți cumpănite: *that sober freedom* cum le zice Tennyson, nu însă "libertățile omului", nu "drepturile înnăscute", nu "teorii integrale". Dovadă că așa este, e faptul că liberalismul s'a văzut nevoit, în multe țări, a-și adăoga, în urmă, adjectivul "național". Din păcate însă, un simplu adjectiv nu e suficient spre a da unei țări libertăți *naționale:* înțeleg *libertăți potrivite cu istoria ei de până acum, cu gradul ei actual de cultură*. Din acest punct de vedere, fiecare țară are trebuință de un partid liberal-național pe lângă unul conservator care, implicit, sau este profund național, *mai* național decât cel liberal – sau nu are niciun rost. Și de fapt, cam așa s'au și desvoltat partidele acestea până a nu interveni radicalismul democrat care le-a alterat, și le târăște zilnic tot mai mult cu sine *din patrie spre "omenire", spre cosmopolitism și anarhie*.

În vremea din urmă, și democratismul și-a pus pe ici-colo o etichetă tricoloră. Ea însă nu-i servă la nimica. Ea indică numai că asemenea democrați au sentimente naționale dar nu-și dau seama de rostul și primejdia doctrinei lor. Un liberalism național, cu alte cuvinte, adaptat specificelor referențe dintr'o țară, prefăcut într'o doctrină specială, admisibilă într'o țară anumită, e o necesitate și deci o doctrină fecundă. El este perfect compatibil *cu monarhia și aristocrația țărei*, cu toată desvoltarea ei istorică. El poate trăi în deplină armonie cu elementele politice conservatoare, cu partidul conservator al țărei. Democratismul radical nu poate fi național pentrucă este egalitar și intervenționist.

Democratismul niciodată nu poate exista dacă nu va "evolua" spre "destine nebănuite" cerând mereu ca "poporul să se guverneze pe sine însuși". Apoi această revendicare cardinală a democrației este negațiunea întregei istorii naționale, a prezentului și a viitorului unui Stat monarhic, a unui popor cu viitor. Într'un Stat monarhic, orice democrație "conștientă și demnă" este o continuă pregătire revoluționară. Căci o democrație *reală* este absolut incompatibilă cu o clasă conducătoare serioasă, și mai puțin cu monarhia. Orice democrație fiind de fapt, și mai ales "de jure" o continuă străduință spre republică. Pentru o democrație "conștientă și demnă" – monarhia este o veșnică "usurpațiune" a drepturilor ei "imprescriptibile", monarhul un simplu tolerat, de azi pe mâine, usque ad beneplacitum plebis. – *De aci pornește acea crâncenă campanie a democrației contra monarhiei și a claselor conducătoare, a aristocrației, de aci ireductibila ei îndrumare "mondială", cosmopolită.*

Naționalismul nu cere, nu este prin nimic obligat a cere, ca *poporul să se guverneze pe sine însuși*. El cere o organizație a Statului, o formă de guvernământ prin care poporul să colaboreze în politică, dar numai pe măsura celor ce pot colabora din mijlocul lui într'o politică *națională*.

Naționalismul cere reforme. Da. Dar în continuă potrivire cu trecutul *național mai apropiat*, nu cu necesitățile "evolutive ale umanității". Reforme în legătură cu desvoltarea națională de până acuma, cu trebuințele *naționale* de azi. Repet mereu *naționale*, pentrucă numai niște lunatici își pot închipui că ar fi făcând politică "natională" imitând orbește, ca niște suflete de robi, caii verzi de pe pereții globului, tot ce văd că strălucește în "omenire", îmbătându-se de "progresul planetar", cum se îmbată Arapii din Congo de vitriol europenesc, cum se încântau indigenii inculți ai Americei de hârburile de sticlă vopsită ale *conquistadorilor* portughezi și spanioli, plătindu-le cu aurul, cu toate bogățiile țărei lor, cu viața lor.

Naționalismul e politică normală, căci e o politică corespunzătoare cu natura poporului. Și civilizată în forme. Ea se reduce la principiul profund al lui Rivarol: *res eodem modo conservantur quo generantur*. Sau dacă vreți, după maxima mai veche încă: *naturae non imperatur nisi parendo*. Cu alte cuvinte, trebue să pricepi mai întâiu – *ceea ce mai niciun democrat din Europa nu pricepe* – care adică este firea Statului, firea unei naționalități. *Iar dacă o cunoști*, atunci trebue să te conformezi ei, nu gusturilor tale, nu fantoamelor tale de idei pretinse "științifice", "moderne". Ești mereu și în toate "modern", pentrucă deși pletele tale de "tribun" ori fi lungi, mintea ta e scurtă ca cea de muiere. Vremea din urmă – adică cea modernă – se socotește mai bună, *că cea trecută se uită*. Toate bune se socotesc, însă la vremea *lor* și după măsura *lor*. De oarece vremea *e cu mult mai mare decât orice legiuire mare*. Lucruri mai lesne a face, *dar nu și bune* . . . Când lege legiuești, nu te depărta de legea firească – naturae non imperatur nisi parendo – ce cu mult mai presus este *de orice lege pe lume*. Așa sună, la vornicul *Iordache Golescu*, înțelepciunea străveche a tuturor neamurilor de pe pământ. Și niciodată, înțelepciunea cea adevărată n'a cuvântat și nu cuvântează aminteri, decât însăși firea lucrurilor, însăși firea neamurilor și a oamenilor dintr'însele. *Nunquam aliud natura, aliud sapientia dicit* – pricepea Juvenal. Iar Goethe spune, din propria lui intuiție și cugetare, "natura nu pricepe glumă"; *ea întotdeauna e adevărată* (nu însă teoria fără de intuiție, fără de experiență suficientă), ea întotdeauna e serioasă, severă, ea pururea are dreptate, *iar greșelile și rătăcirile sunt întotdeauna ale omului*. Astea le spunea, azi geniul omenirei, lui *Eckermann*, iar lui *Riemer* îi spunea, la 1807: "natura nu poate ajunge la tot ceea ce vrea decât într'o succesiune (in einer Folge)". Adică vechea și *buna* învățătură: *natura non facit saltus*. În cele "Patru anotimpuri", Goethe buciumă tuturor democraților adevărul pe care ei nu-l vor înțelege niciodată, pentrucă deși mereu vorbesc de "natură", habar nu au de ea: "Dacă voi, fanaticilor, ați fi în stare să coprindeți *idealuri*, atunci ați cinsti și voi, *precum se cuvine* natura". *Atunci* ar intra și în capul lor priceperea pentru vreun *ideal național*, atunci ar înțelege și ei că între naționalitate și omenire, *sub raportul firii*, deosebirea e dela cer la pământ. Atunci și numai atunci ar ști și ei ceva din "fenomenele economice sociale", ar înțelege, adică ceea ce se zice într'un vechiu proverb nemțesc: "acela care trăește în galop, se duce în trap la dracu" (wer in Galopp lebt, fährt im Trab zum Teufel).

AUREL C. POPOVICI

Politica normală, națională, e singura fecundă pentru un popor. Ea lasă Statului ceea ce-i trebue Statului și dă poporului ceea ce-i trebue lui, *după loc, timp și împrejurări*. Nu după doctrine integrale. Ea acordă cetățenilor putința de progres – sub o administrație pricepută, dreaptă și cinstită – prin emulațiune între ei (nu jugați la carul egalitarismului sau al individualismului utopic); acordă poporului putința de a se innălța – mereu condus de fii săi cei mai de seamă – *la treaptă de națiune;* putința de a se întrece cu seminții, popoare și naționalități în ranguri, pe scara culturei și puterii, căutând mereu a birui și a-și supune sie-și, a împăca sau a ocoli pe cei ce îi stau în cale, sau îl primejduesc; nu adurmecat de cântece bucolice într'un raiu de pacifism, de feminism, de antimilitarism și de supremburtism la soare, într'o democrație "pură" în cer, dar vecinic feștelită pe pământ.

(Din: NAȚIONALISM sau DEMOCRAȚIE. *O critică a civlizațiunii moderne*. București — Minerva – 1910, pag. 133–137).

PAPINI VĂZUT DE UN ROMÂN

seama din *Jurnalul* publicat după moartea lui, Papini a suferit cumplit din cauza pasivității Vaticanului. Aștepta dela Vicarul lui Christos un mare gest de curaj, un protest viguros împotriva prelungirii zadarnice a masacrului universal. Din acei ani de descurajare și suferință s'au zămislit mai târziu *Lettere agli uomini di Papa Celestino VI* (scrise în 1945) în care Papini se adresa omenirii în numele unui Papă imaginar. Când a apărut, în 1946, cartea a avut un mare succes în Italia și în alte câteva țări (în deosebi în America de Sud). Dar nu și în Franța. Elitele catolicismului francez erau atunci preocupate de alte probleme. În plus, Papini nu era un "catolic de stânga". Atacase pe Jean-Paul Sartre și continua să atace marxismul; ceeace, pentru inteligheția catolică franceză de după 1950 echivala într'un anumit sens cu cel mai mare păcat de care se putea face vinovat un creștin: păcatul împotriva Spiritului.

...Deaceia, cum mărturiseam mai sus, aștept cu atâta nerăbdare ecoul cărții lui Vintilă Horia. Căci, de data aceasta, e vorba de o carte apărută într'o colecție catolică și închinată conversiunii lui Papini, acelui misterios proces lăuntric care, în câțiva ani, a transformat deznădăjduitul ateu și nihilist din *L'Altra metà* în autorul *Povestei lui Christos*. In două scurte capitole introductive, Vintilă Horia prezintă pe Papini dinainte de conversiune, evocând pe rând etapele care l-au dus dela *Leonardo* (1905–1907) și dela filozofia pragmatismului american (1904–1911), la tragica, inimitabila confesiune din *Un uomo finito* (1912), apoi la futurism, la vitriolul și scuipatul din *Lacerba* (1913) și la activitatea politică de ziarist (1914–1915) concentrată mai ales asupra unui obiectiv: intrarea Italiei în războiu alături de Aliați.

Apoi, în capitolul "La seconde naissance", Vintilă Horia analizează fazele descoperirii lui Isus și a creștinismului, așa cum le-a povestit Papini în *La seconda nascita*, carte redactată în 1923, dar apărută postum, în 1959. Și aici ne întâmpină încă una din tainele, atât de iritante, ale vieții interioare a lui Papini. Pentrucă *La seconda nascita*, care trebuia să continuie *Un uomo finito*, și să-l întreacă în densitate, fervoare și frumusețe, este o carte ratată. Încă și mai grav: e o carte mediocră. Cu excepția câtorva fragmente referitoare la căsătoria lui cu Giacinta și la viața lor, în coasta munților, la Bulciano, – nu regăsești în *La seconda nascita* nici frăgezimea amintirilor din copilărie, nici fulgerele care i-au brăzdat adolescența și tinerețea, nici otrava îndoielior sau nostalgiile, extazele și căderile în vid care transfigurau paginile *Omului sfârșit*. Fără îndoială că Papini și-a dat seama de acest eșec. Pentrucă el, care publica *tot*, n'a îndrăznit să dea la tipar *La seconda nascita*.

N'am înțeles niciodată de ce și-a ratat Papini această a doua parte a autobiografiei spirituale. Poate a scris-o prea târziu, cinci ani după ce începuse *Storia di Cristo*. Poate că a scris-o în perioada lui de frenetic apologet al catolicismului când, în colaborare cu Domenico Giuliotti, terminase deja primul volum din *Dizionario del Omo Selvatico*. In orice caz, Papini din 1923 nu mai era cel din 1919. Încercând să povestească ce i s'a întâmplat și ce a gândit în anii 1918–1919, avea probabil tot timpul în amintire ce i se întâmplase *după* conversiune. Era, mai ales, obsedat de ceeace învățase de curând dela Giuliotti: cum să dea cu securea în numele lui Christos. Si, din nefericire, nu dispunem (cel puțin deocamdată) de alte mărturisiri. *Jurnalul* anului 1919 conține doar 14 rânduri, printre care acestea: "11. August. Mă gândesc la *Vita di Gesù*"; "19 August. Încep să scriu *Vita di Gesù*". Iar ultimul din cele cinci rânduri ale *Jurnalului* (de fapt mai mult o agendă) din 1920 anunță: "9 Octombrie. Sfârșesc *Storia di Cristo*". În 1921–22 *Jurnalul* e ceva mai întins (17 pagini), dar nu găsim nicio indicație relativ la viața lui religioasă. Iar în Aprilie 1923 înseamnă: "Apare *Omo Selvatico*. Încep *Seconda Nascita*". Curând după aceia Papini abandonează *Jurnalul*, pe care-l va relua sporadic în 1930–31 (patru pagini), dar nu va începe să-l scrie cu regularitate decât din Septembrie 1942. Vintilă Horia rezumă și comentează cu simpatie *La seconda nascita* folosind orice amănunt autobiografic ca să reconstituie „atmosfera" în care a început și s'a împlinit conversiunea lui Papini. Dar pe bună dreptate autorul se concentrează asupra *Vieții lui Christos* ca să înțeleagă nu numai pshihologia proaspătului convertit care era Papini în 1919, dar și viziunea creștină a Istoriei pe care și-a deslușit-o el atunci. Acest capitol, ca și cele două următoare – "Le secret de Michel Ange" și "Le jugement dernier" – alcătuiesc laolaltă o excelentă exegeză a filozofiei și totodată a creștinismului lui Papini. Un ultim capitol – "Contacts personnels" – mărturisește influența pe care a avut-o Giovanni Papini asupra generațiilor tinere din România dintre cele două războaie, și povestește întâlnirile cu bătrânul scriitor, pe trei sferturi orb, în Florența anului 1947.

Aceste ultime 20 de pagini sunt extrem de prețioase. Vintilă Horia explică "Occidentului" situația României și a intelectualilor români în preajma celui de al doilea războiu mondial. Că o asemenea limpede și curajoasă mărturisire nu va cântări prea greu în judecata unui "Occident" pe jumătate narcotizat, interesează mai puțin. Important e faptul că un autor român a avut curajul să mărturisească adevărul într'o epocă în care intelectualii occidentali sunt în primul rând preocupați să afle încotro se îndreaptă "Istoria".

Tot atât de prețioase sunt amintirile lui Vintilă Horia din Florența iernei 1947 și fragmentele din conversațiile pe care le-a avut cu Papini. Cartea întreagă este dealtfel scrisă cu o frăgezime și o *immediatezza* care o face să fie citită, cum se spune, "ca un roman".

(Continuarea în numărul viitor)

Ing. Traian Boeru
Lore Negurescu
Căsătoriți
München, Vineri 13 Martie 1964

APPELL AN DIE JUGEND

Ideale, in deren Dienst sich eine erleuchtete Jugend wohl stellen könnte. Denn im irdischen Leben gibt es kein höheres geistiges Gut als Freiheit und Würde des Menschen. Freiheit ist aber eine und unteilbar. Freiheit und menschliche Würde sind keine Laune. Es gibt heute in Europa Menschen — besonders Jugendliche — die in Kerkern schmachten, einfach der Tatsache wegen, daß sie diesen Werten treu geblieben sind. Die freie Jugend hat die Pflicht, sich solidarisch mit diesen tapferen Menschen zu erklären. Eine Jugend, die ungerührt der Aufhebung der Freiheit und der Degradierung des Menschen gegenüber bleibt, würde den Namen Jugend nicht verdienen. Auch nicht die Hilfe des Staates und die Liebe einer verantwortungsbewußten Gesellschaft. Eine Jugend kann dem Ruf der Partei, des Vaterlandes und Kirche ablehnend gegenüberstehen. Sie kann aber nicht gleichgültig bleiben gegenüber der Erdrosselung der Freiheit und der Schändung der menschlichen Würde.

Eminența Sa Eugen Cardinal TISSERANT, membru al Academiei Franceze, împlinește, Luni 23 Martie, vârsta de 80 de ani.

Ein Aufruf Papst Paul VI.

Rom: Einen glühenden Aufruf an die Jugendlichen, unter den möglichen Berufswahlen auch den Priesterberuf in Erwägung zu ziehen, sowie die Bitte zu echt marianischer Frömmigkeit, richtete Paul VI. an die Alumnen des Römischen Priesterseminars, wo er am Samstag vormittag anläßlich des Festes der „Gottesmutter vom Vertrauen" die hl. Messe zelebrierte.

„Von diesem gesegneten Ort", so sagte Paul VI. unter anderem, wenden wir uns an diejenigen Jugendlichen, die ihrem Leben einen heroischen und reinen, großmütigen und verantwortungsvollen Sinn verleihen wollen, und die gewiß auch in unserem Volk nicht fehlen." „Jungen, kommt mit uns, Freunde kommt her", sagte der Papst, „denn dies, geliebte Söhne, ist Euer Haus. Vielleicht ist hier der Ort, wo der Herr Euch erwartet."

Auf die Bedeutung der Marienverehrung für die Formung des Priesteramtskandidaten zu sprechen kommend, sagte der Hl. Vater: „Wir dürfen unsere Marienverehrung der selbstlosen Intention nicht berauben, in ihr die Geheimnisse des Herrn zu feiern, ihre Größe und ihre Privilegien zu ehren, ihre Schönheit zu besingen, ihre Güte zu bewundern, ihren Tugenden und ihrem Beispiel nachzueifern. Die moderne Entwicklung in der marianischen Frömmigkeit muß diesen Spuren folgen, die die älteste Tradition der Kirche der Frömmigkeit des christlichen Volkes vorzeichnet."

(Nach: Münchener Kath. Kirchenzeitung vom 16. Februar 1964)

CUVINTE BINEVENITE

Redăm aci — după Münchner Kath. Kirchenzeitung din 19. Ianuarie — fragmenete din conferința Cardinalului Richard Cushing, arhiepiscopul Boston-ului, ținută recent la Facultatea de Teologie a Colegiului Boston:

„Wenn man sich die geschichtliche Entwicklung vor Augen führt, müsse man in aller Ehrlichkeit feststellen, daß die orthodoxen Kirchen wiederholt berechtigte Beschwerden gegen die Katholiken vorbringen konnten: Die Nachlässigkeit der Katholiken, während die Brüder im Osten von den Mohammedanern angegriffen wurden, der Hochmut und die Härte der Kreuzfahrer, das Vorurteil von der Überlegenheit des lateinischen Ritus, die kämpferische und feindselige Absicht abendländischer Schriften, die Unkenntnis und die Gleichgültigkeit bezüglich byzantinischer Geschichte und Theologie und vor allem unsere eigene Sprache hinsichtlich der Union: die Orthodoxen müßten „zurückkehren", „sich unterwerfen", sie müßten zum „Gehorsam zurückfinden". Das alles, und vielleicht noch viele andere Dinge werfen uns unsere Brüder vor."

„Die lateinische Kirche bewundert aber auf vielen Gebieten die Ostkirche. Sie bewundert ihre wunderbare *Treue in den zahlreichen und wütenden Verfolgungen*, denen sie ausgesetzt war. Es gab Angriffe und Überfälle der Araber, der Perser, der Mongolen und der osmanischen Türken. Wir haben den Ansturm des atheistischen Kommunismus im Gedächtnis, während dem in den Jahren 1921–1922 2691 Priester „liquidiert" wurden und über 50 Bischöfe den Tod fanden. Diese Lebenskraft der orthodoxen Kirche bildet für uns einen Beweis, daß sie der Heilige Geist leitete."

„Weiters bewundern wir die *orthodoxe Geistlichkeit*. Das vom heiligen Athanasius verfaßte Leben des heiligen Antonius bekehrte den heiligen Augustinus, war ein Vorbild für den heiligen Hieronymus und wurde in zahllosen Handschriften im ganzen Westen verbreitet. Die geistige Grundlage der westlichen Kirche ist dem Osten tief verschuldet. Die Regel des heiligen Basilius, die Werke Maximus des Bekenners, und viele andere Schriften geben Zeugnis von dieser Schuld. Die erste theologische Sprache der Kirche war das Griechische. Das Neue Testament ist in Griechisch geschrieben, damit es vor einem Volk verlesen würde, das griechisch sprach und dachte. Origines legte den Grund zum wissenschaftlichen Bibelstudium und griechische Kirchenväter gaben den Lehren über Grundwahrheiten des Glaubens, die Menschwerdung und die Dreifaltigkeit ihre Sicherheit. Sie griffen mit verblüffender Sicherheit die Tatsache auf, daß Gott eine Mutter hatte und hielten immer daran fest."

BISERICA ORTODOXĂ ROMÂNĂ DIN EXIL ȘI „BISERICA ORTODOXĂ UNIVERSALĂ"

Militând pentru încadrarea Bisericii ortodoxe române din Exil "într'unul din exarhatele Patriarhiei Ecumenice", d-l Demostene Nacu bîrborește probleme care țin, nici mai mult nici mai puțin, decât de *criteriul adevărului în Ortodoxie*. Afirmând, ca în afară de orice discuție, "*caracterul ecumenic*" al Patriarhiei din Constantinopol, dar lăsând în seama "ierarhilor, preoților și teologilor noștri" sarcina de a răspunde la întrebarea: "În ce constă acest caracter ecumenic și cum se manifestă sau se poate manifesta în problemele ridicate de condițiile actuale"; lăsând tot specialiștilor sarcina "eventual, de a corecta sau complecta părerile și terminologia unui mirean neteolog", d-l D. Nacu, neavând vreme de pierdut, pornește la examinarea rolului Patriarhiei ecumenice, rol care "se pare" – spune d-sa – că poate fi urmărit pe trei planuri: "*canonic-spiritual, organizare bisericească, politico-social*". Despre partea terminologiei, d-l D. Nacu vorbește de "perspectiva unei concepții teandrice", de "antropologia, comunitarismul și viziunea economiei teandrice a adevăratei ortodoxii", de "sensul întoarcerii omului, a științelor umane și a Bisericii creștine spre spiritul comunităților evanghelice", de semnele "fraternității universale" ș. a. (Demostene Nacu, *În pragul renașterii creștine. Biserică, Neam și Exil*, în "Vatra", No 93, Nov.–Dec. 1963).

Mărturisesc că – pe cât s'a putut – am evitat să discut cu nespecialiști probleme care țin de *ființa ortodoxiei*. Am evitat discuția pentrucă ea nu duce la nimic. Dificultatea cea mai mare vine aci de la ne-proprietatea terminilor. Deaceea răspund fără plăcere chemării, circulare, a d-lui D. Nacu. O fac numai spre a feri de dezorientare pe cei neprevenìți, - pe cei care n'au auzit de iconomii the-andrice, și n'au înțeles semnele fraternității universale.

D-l D. N. vorbește de *planuri* "canonice-spirituale", de *patrimonii* "dogmatice și canonice"; de planuri de "organizare bisericească" și de altele "politico-sociale". Dacă d-sa ar fi răsfoit o colecție de *canoane* n'ar mai vorbi cu certitudine despre atâtea planuri și patrimonii. În "planul canonic" ar fi dat peste decizii de "organizare bisericească", ori peste hotărîri care țin de planul "social-politic"; peste altele care țin de "patrimoniul dogmatic", altele de cel "liturgic"; altele de cel "moral". Și toate împreună privind *viața în Cristos*. Alături de decizii cu privire la jurisdicții, la eretici, schismatici, Evrei, îndeletnicirea clericului cu ocârmuiri publice, Ierurgii, Proscomidie, sfinte Taine, sfinte Vase, icoane, cântare în biserică, ar fi aflat decizii cu privire la căsătorie, adulter, celibat, sodomie; alături de hotărîri cu privire la părăsirea eparhiei, păcatul de a nu săvârși sfânta Liturghie; ar fi aflat altele cu privire la omucidere, sinucidere, ostași întorși de pe front, jurământ, sperjur, mărturisirea credinței în prigoane, martiri etc.

Iată de ce "planurile" unui "neteolog" nu pot "sta". De ce – neteolog fiind – D-l D. N. se înverșunează, totuși, să rezolve astfel de probleme complicate? Bătrânii noștri călugări aveau la aceasta o explicație: "pentru nevoia trebuinții".

Sfârșind cu examenul pe cele 3–4 planuri, d-l D. N. pune, însfârșit, întrebarea … Margaretei: "*Din punct de vedere canonic-spiritual, Biserica noastră din exil se poate oare considera ca fiind în Biserica creștină, din moment ce nu se găsește în comuniune spirituală canonică cu celelalte patriarhii, deși această comuniune cu Biserica ortodoxă universală ar putea fi realizată prin intermediul Patriarhiei Ecumenice?*"

Mai întâi, răspuns la întrebare: *Biserica ortodoxă română din exil este, prin cei doi episcopi LITURGHISITORI ai ei, în comuniune spirituală cu biserica creștină cea adevărată.*

Motivare:

a. În Biserica Ortodoxă nu Patriarhia de Constantinopol este garanția *dogmei* și a *rânduelii*. Unii patriarhi ai Constantinopolului au fost eretici, condamnați de sinoadele ecumenice.

b. Garanția dogmei și a rânduelii în Ortodoxie o constitue cele "Șapte sigilii ale Duhului" *(eptà sfraghìsi tou Pnévmatos)*, adecă cele Șapte sinoade ecumenice. Sinod ecumenic este acel sinod ale cărui hotărîri au fost socotite *infailibile* de întreg Episcopatul Bisericii lui Cristos.

c. Titlul de "patriarh ecumenic" *(oikoumenikòs patriárhis)* – în traducere românească: patriarh a toată lumea – e un titlu de onoare, luat întâia dată de patriarhul capitalei Imperiului – Ioan Postitorul – în sec. VI. (Sfântul Ioan Gură-de-Aur Patriarhul Constantinopolui n'a fost "patriarh ecumenic"). Acest titlu nu are nimic comun cu *garanția adevărului* în Ortodoxie.

d. Există o singură Biserică *universală:* Biserica lui Cristos, – *catolică* în întindere și *ortodoxă* în învățătură. (Teologul bulgar Ștefan Țancoff socotește – fără temeiu – biserica rusă "biserică universală a Ortodoxiei"). Organizațiile secrete care tind spre o "fraternitate universală" nu au nimic comun cu Ortodoxia.

e. În *comuniune spirituală* cu Biserica creștină cea adevărată sunt toate Bisericile care stau pe *temelia* învățăturii celor Șapte Sinoade Ecumenice. (Aici nu se pot număra, din păcate, "denominațiile" grupate în "Consiliul Ecumenic", fiindcă mai toate stau subt condamnarea celor Șapte Sinoade Ecumenice, pe care ei nu le recunosc).

f. Patriarhia de Constantinopol ar putea lua subt a sa oblăduire pe cei doi episcopi ortodocși români numai dacă ea ar avea pentru aceasta *asentimentul* Patriarhiei surori de la București. Acest asentiment, dat astăzi, nu le-ar face însă celor doi episcopi cinste. Fără asentimentul Patriarhiei de la București, Patriarhul Constantinopolului nu-i va putea recunoaște.

(Asta ar putea-o face numai niscai "exarh" de pripas. Și n'ar folosi la nimic).

G. RACOVEANU

CONFERINȚELE DOMNULUI VINTILĂ HORIA ÎN SPANIA

(28 Ianuarie – 5 Fevruarie 1964)

In ziua de 28 Ianuarie a avut loc în Marea Sala a Ateneului din Madrid, prima conferință a Domnului Vintilă Horia, intitulată "*Platon, personaj de roman*" și care a constituit un mare eveniment cultural și social. Distinși reprezentanți ai vieții politice, culturale, științifice a Spaniei au urmărit cu mare interes expunerea conferențiarului. Colonia românească din Madrid era prezentă.

Radio și Televiziunea difuzând întrevederi cu D. Vintilă Horia, au contribuit la răsunetul conferinței sale.

Presa Spaniolă, folosindu-se de prezența marelui scriitor român, i-a solicitat întrevederi, astfel: ziarele YA și MADRID din 28 Ianuarie, PUEBLO, INFORMACIONES, ARRIBA, MADRID, ABC și YA din 29 Ianuarie, au publicat fie întrevederi însoțite de fotografii, fie ample dări de seamă asupra conferinței.

Conferințele următoare au avut loc la *Salamanca* (două), *Santander, Gijon* și *Bilbao*, unde toată elita intelectuală și socială și-a dat întâlnire pentru a aclama pe marele scriitor român. Toată presa locală, în deosebi ziarele GACETA REGIONAL din Salamanca și CORREO ESPANOL PUBLO VASCO din Bilbao au publicat ample dări de seamă și întrevederi cu D. Horia, însoțite de fotografii.

Studii

E. LOZOVAN, Un problème d'expressivité roumaine: "je veux". (H. A. Hatzfeld LXX natalem ad celebrandum). In STUDIA NEOPHILOLOGICA, Vol. XXXV, No. 2, 1963.

Reviste

BUNA VESTIRE, an III, Nr. 1, Ianuarie-Martie 1964, 40 pagini in 8. Articole de: P. S. Vasile CRISTEA, George RACOVEANU, Mons. Aloisie L. TAUTU, P. Bonaventura MORARIU, Mons. Pamfil CARNATIU.

ALEXANDRINA MITITELU
Profesoară la Universitatea din Padova
† Santa Margherita Ligure, Italia

O FAPTURA ALEASĂ

Decanul Facultății de Litere, profesorul Tagliavini, i-a făcut un elogiu funebru mișcat, amintind și tragedia pribegiei; profesorul Carlo Diano a exprimat durerea bunilor amici din Veneto; o studentă a vorbit în numele multilor școlari îndurerați ai răposatei; profesorul Ciureanu dela Universitatea din Genova a pomenit în numele colegilor și al Societății Academice Române, pe buna romancă și pe excelenta profesoară.

Dau aceste informații care poate nu-și au locul aici, pentru prietenii din exil ai Alexandrinei Mititelu, cărora nici măcar, în zorul plecării la Padova, într'o noapte, nu li s'a putut comunica la timp trista veste. Le dau și fiindcă ne consolează – arătându-ne că nu ne sbatem totuși în zadar – cât de cât de greaua pierdere, care iarăși ne lovește crunt, rărindu-ne rândurile și parcă obligându-ne să facem, care mai rămânem, și mai multe eforturi, ca să se simtă cât mai puțin, în lupta noastră de toate zilele pentru libertatea României, golurile tot mai mari și dureroase.

În numărul viitor:

Gen. Ion GHEORGHE: *Pe un nou drum*
Virgil IERUNCA: *Shakespeare, contemporanul nostru*
Mircea POPESCU: *Un rimător de Curte*
Mircea ELIADE: *Papini văzut de un Român (II)*
Vintilă HORIA: *Note dintr'o călătorie în Spania*
Ion PETROVICI: *Figuri și timpuri dispărute.*
Aurel C. Popovici

ÎNDRĂCIREA STĂRUIE

Din Atena se anunță că Părintele Crisostomos arhiepiscop al Atenei și mitropolit primat al Greciei a cerut sinodului bisericii grecești să aprobe ruperea raporturilor cu Patriarhul ecumenic Atenagora. Motivul: râvna Patriarhului pentru refacerea unității Bisericii lui Cristos.

Prin acest pas al mitropolitului Crisostomos probabil că ruptura din sinodul grecesc se va mări. Părerea episcopului de Grevena, că actualele contacte ale bisericii ortodoxe cu biserica romano-catolică sunt bune și trebuesc adâncite, a aflat sprijin la teologi de talia lui ALIVISATOS și KONDARIS. Profesorul *Kondaris* afirmă, într'un recent comentar, că atitudinea bisericii grecești, așa cum e ea reprezentată de mitropolitul Crisostomos, e falsă. Dacă biserica ortodoxă greacă vrea să nu fie în dezacord cu hotărîrile conferinței pan-ortodoxe din Rodos, este imposibil să se ridice împotriva contactului Patriarhului cu Papa. La Rodos s'a hotărît reluarea convorbirii cu biserica romano-catolică. Și profesorul Kondaris închee: "O *convorbire începe, întotdeauna, cu un cuvânt de salut*".

Profesorul Hamilcar ALIVISATOS afirmă, într'un articol publicat de ziarul "Tovima", că al doilea Conciliu Vatican este "*o revoluție pașnică*" în biserica romano-catolica. Acest Conciliu a micșorat vădit prăpastia dintre Roma și bisericile ortodoxe. Și după ce enumeră o serie de *fapte*, profesorul Alivisatos reproșează bisericii grecești că n'a știut să participe la această "revoluție pașnică"; că a refuzat să trimită "observatori" la Conciliu; că în loc să-și ațintească privirile spre *viitor*, biserica greaca este, în gândire, roaba *trecutului*.

Ce păcat că biserica ortodoxă română – puternica biserică română – aflată subt bâta pastorală a lui Nikodim al Moskvei, nu poate sprijini pe macedoneanul Atenagora, Patriarh "ecumenic" peste 40.000 de credincioși!

G. R.

C. VIRGIL GHEORGHIU, **Les immortels d'Agapia** Roman, Paris, Plon 1964, 256p. in 8°.

CONSTANTIN AMARIU: **Les sept péchés capitaux**, Paris, Editions France-Empire, 1964, 272 pagini in 8°.

Cuvântul apare odată pe lună. Adresa pentru chestiuni de redacție și administrație: George Racoveanu, 805 Freising 2, Postfach 166, Deutschland. Pentru abonamente: Postscheckamt München, Konto-Nr. 1871 66, für George Racoveanu. Costul abonamentului anual: pentru Europa 12 DM; pentru Americi 5 doll.
Verleger. George Racoveanu